

УДК 378.6:316.61(410)

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-6\(36\)-1046-1058](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-6(36)-1046-1058)

Губіна Світлана Іванівна кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м.Вінниця, тел.: (096)346-76-08, <https://orcid.org/0000-0001-5743-350X>

Фрицюк Валентина Анатоліївна, доктор педагогічних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, тел.: (097)1310-13-4, <https://orcid.org/0000-0001-6133-2656>

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УНІВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Анотація. Представлено сутність поняття «соціально-емоційне навчання»; розкрито роль і місце соціально-емоційного навчання в системі університетської освіти Великої Британії; розглянуто ключові аспекти інтеграції соціально-емоційного навчання в систему вищої освіти та значення такого навчання в роботі фахівців (емоційне благополуччя, розвиток емоційної саморегуляції, покращення комунікацій, створення безпечного середовища, розвиток співпереживання, зміцнення лідерських якостей, мотивація до професійного зростання); описані ефективні форми реалізації соціально-емоційного навчання в системі вищої освіти.

Проаналізовано в інституційному контексті та політичних орієнтирах акценти британської системи вищої освіти на добробуті здобувачів вищої освіти та психоемоційній підтримці.

Закцентовано на застереженнях щодо критики та викликів впровадження СЕН в освітній процес; ризиків формалізації та інструменталізації емоцій; обмеження у підготовці викладачів до якісної реалізації соціально-емоційних компонентів у змісті дисциплін; оцінювання ефективності СЕН, особливо у міждисциплінарних програмах. Розглянуто перспективи, можливості та досвід реалізації соціально-емоційного навчання в новій українській школі. Обґрунтовано особливості реалізації принципів соціально-емоційного навчання в українських ЗВО. Наголошено на потребі безперервної професійної освіти викладачів, яка забезпечить цінний науково-практичний фундамент для подальшого розвитку СЕН у вітчизняній освітній системі, оскільки СЕН є одним з елементів педагогічної майстерності

педагога та запорукою формування емоційного інтелекту усіх учасників освітнього процесу.

Ключові слова: соціально-емоційне навчання; соціально-емоційні навички; університетська освіта Великої Британії; принципи СЕН (самоусвідомлення, саморегуляція, соціальна обізнаність, навички взаємодії, відповідальне прийняття рішень), інтеграція соціально-емоційного навчання, вітчизняна система освіти, освітній процес.

Hubina Svitlana Ivanivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Pedagogy and Educational Management, Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskyi, Vinnytsia, (096)346-76-08, <https://orcid.org/0000-0001-5743-350X>

Frytsiuk Valentyna Anatolyivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor at the Department of Pedagogy and Educational Management, Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskyi, Vinnytsia, (097)131-01-34, <https://orcid.org/0000-0001-6133-2656>

USING SOCIAL-EMOTIONAL LEARNING OPPORTUNITIES DURING THE EDUCATIONAL PROCESS IN UK UNIVERSITIES

Abstract. The essence of the concept of "social-emotional learning" is presented; the role and place of social-emotional learning in the university education system of Great Britain is revealed; the place of key aspects of integrating social-emotional learning into the higher education system and the importance of such learning in the work of specialists (emotional well-being, development of emotional self-regulation, improvement of communications, creation of a safe environment, development of empathy, strengthening of leadership qualities, motivation for professional growth) is described; effective forms of implementation of social-emotional learning in the higher education system are described. The emphasis of the British higher education system on the well-being of higher education students and psycho-emotional support is analyzed in the institutional context and political guidelines. The emphasis is placed on reservations regarding criticism and challenges of introducing SEL into the educational process; risks of formalization and instrumentalization of emotions; limitations in training teachers for the high-quality implementation of social-emotional components in the content of the discipline; assessing the effectiveness of SEL, especially in interdisciplinary programs. The prospects, opportunities, and experience of implementing socio-emotional learning in the new Ukrainian school are considered. The peculiarities of the relation of the principles of social-emotional learning in

Ukrainian higher education institutions are substantiated. The need for continuous professional education of teachers is emphasized, which will provide a valuable scientific and practical foundation for the further development of SEN in the domestic education system, since SEN is one of the elements of a teacher's pedagogical mastery and the key to the formation of emotional intelligence of all participants in the educational process.

Keywords: social-emotional learning; social-emotional skills; UK university education; principles of SEL (self-awareness, self-regulation, social awareness, learning interaction, responsible decision-making), integration of social-emotional learning, domestic education system, educational process.

Постановка проблеми. Протягом останнього десятиліття спостерігається зростаючий науковий інтерес до соціально-емоційного навчання (СЕН) як складової вищої освіти, зокрема в контексті університетів Великої Британії. СЕН, як підхід, спрямований на розвиток емоційної обізнаності, саморегуляції, емпатії, навичок міжособистісного спілкування та відповідального прийняття рішень, дедалі частіше розглядається як ключовий чинник цілісного розвитку здобувачів освіти [1], [2].

Якщо розглядати інституційний контекст та політичні орієнтири, то у британській системі вищої освіти акценти на добробуті здобувачів вищої освіти та психоемоційній підтримці набули стратегічного значення. Наприклад, у документах Office for Students [3] наголошується на важливості інтеграції підходів до добробуту в академічне середовище. За даними Yorke & Thomas (2022) [4], провідні університети країни, включаючи University College London та University of Edinburgh, активно впроваджують модулі, що спрямовані на розвиток емоційного інтелекту та рефлексивної практики серед студентів і викладачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціально-емоційне навчання (СЕН) у закладах вищої освіти (ЗВО) – це не просто модний тренд, а необхідний елемент для формування успішних та адаптованих фахівців. Інтеграція СЕН допомагає студентам розвивати навички, які є критично важливими не лише для академічної успішності, а й для майбутньої кар'єри та особистого життя.

Інтеграція соціально-емоційного навчання (СЕН) у заклади вищої освіти (ЗВО) є предметом активного обговорення серед науковців та освітян.

З-поміж іноземних науковців, які зробили вагомий внесок у розвиток цієї сфери, можна виділити таких дослідників: Деніел Гоулман (Daniel Goleman) – автор книги «Емоційний інтелект» та один із провідних популяризаторів поняття емоційного інтелекту. Гоулман досліджував, як емоційна

грамотність впливає на успішність і взаємовідносини, та наголошував на важливості розвитку емоційних навичок в освітніх установах; Керін Касел (Karen Casel) – виконавча директорка CASEL (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning), організації, що займається дослідженням і впровадженням соціально-емоційного навчання в школах.

К. Casel активно популяризує СЕН, створює стандарти й надає практичні ресурси для вчителів і адміністраторів; Річард Девідсон (Richard Davidson) – нейронауковець, який вивчає взаємозв'язок між емоціями, мозком і навчанням. Девідсон досліджує, як емоційне середовище впливає на розвиток мозку у дітей і дорослих. Його роботи вказують, що практики усвідомленості та емпатії можуть позитивно впливати на емоційну стійкість і соціальні навички учнів; Лінда Дарлінг-Гаммонд (Linda Darling-Hammond) – дослідниця в галузі освіти, яка займається інтеграцією соціально-емоційних практик в освітній процес. Вона вивчає, як підготовка вчителів у сфері СЕН сприяє створенню підтримувального середовища в школах. Наукові досягнення цих дослідників заклали основу для впровадження СЕН в освіті, розкрили його роль і місце в освітніх установах, допомагають закладам освіти створювати сприятливе емоційне середовище.

Нижче наведено аналіз сучасних підходів та досліджень щодо впровадження СЕН в українську освіту. Так, перспективи та можливості реалізації соціально-емоційного навчання в НУШ у своїх працях розглядали Л. Гриневич, О. Глоба, Т. Дрожжина [5]. О. Елькін обґрунтовує необхідність і доречність упровадження в систему української освіти соціально-емоційного навчання (СЕН) та його переосмисленої і розширеної версії – соціально-емоційного та етичного навчання (СЕЕН) – як дієвих практик розвитку м'яких (соціально-емоційних) навичок в умовах нових викликів і реалізації компетентнісного підходу в освіті [6].

Значущість і вплив соціально-емоційного навчання на сучасний освітній процес у закладах вищої освіти України досліджує В. Панченко [7]. Н. Дужик вивчає основні поняття соціально-емоційного навчання, його завдання та вплив на систему сучасних педагогічних знань [8].

Т. Водолазська [9] підкреслює важливість СЕН у системі неперервної освіти, зокрема для педагогів. Вона зазначає, що розвиток емоційного благополуччя, саморегуляції та емпатії сприяє професійному зростанню вчителів. Ефективними формами реалізації СЕН є інтерактивні заняття, створення спільнот практики та супервізія. Л. Гриневич [5] акцентує на необхідності інтеграції СЕН у програми підготовки майбутніх учителів. Вона зазначає, що хоча в українському законодавстві передбачено розвиток м'яких навичок, у практиці підготовки педагогів емоційно-етична компетентність часто представлена слабо або відсутня. Дослідниця підкреслює

важливість наскрізного впровадження СЕН у всі предмети та програми підвищення кваліфікації.

Пілотування SEE Learning в українських школах (2019) описала Лілія Гриневич. У 25 школах України було впроваджено програму SEE Learning (Social, Emotional, and Ethical Learning) з університету Еморі, адаптовану під контекст НУШ. Програма містить 7 тематичних блоків (20-40 хв кожен), понад 40 уроків, з інструкціями та ігровими завданнями – розрахована на 1-2 роки навчання. Мета – сприяти розвитку м’яких навичок, емоційної стійкості, критичного мислення та емпатії – особливо важливо з огляду на виклики воєнного часу.

У публікації «Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання...» (2021) Л. Гриневич та колеги здійснюють системний аналіз політики, практики та ресурсів для інтеграції СЕН у НУШ. Огляд включає аналіз нормативної бази, готовності вчителів, викладацьких практик та інструментів оцінки – висвітлюючи як потенціал, так і бар’єри.

На конференціях EdCamp (2024) Л.Гриневич підкреслила важливість емоційної підтримки учнів у воєнний і післявоєнний період. Вона також наголошує на розриві між законодавчою базою (професійні стандарти вчителів) та реальною практикою – понад 50% вчителів не пройшли жодної програми підвищення кваліфікації зі СЕН.

Нині, на думку дослідників, СЕН стає одним з елементів педагогічної майстерності педагога [10], запорукою формування емоційного інтелекту учасників освітнього процесу [11]

Т. Водолазська [9] у статті “Іміджі сучасного педагога” (2024) висвітлює роль СЕН у системі неперервної освіти. Вона детально описує ключові компетентності СЕН (самоусвідомлення, саморегуляція, соціальна обізнаність, навички взаємодії, відповідальне прийняття рішень), пропонує ефективні форми навчання – курси, інтерактивні заняття, спільноти практиків, супервізія для педагогів.

Порівняльний аналіз поглядів вищезазначених дослідниць на реалізацію СЕН наводиться у таблиці 1.

Таблиця 1.

**Порівняльний узагальнений аналіз поглядів
Л.Гриневич та Т.Водолазської на реалізацію СЕН**

Параметр	Лілія Гриневич	Тетяна Водолазська
Контекст	Шкільна реформа (НУШ), воєнний час, державна політика	Неперервна освіта, професійний розвиток педагогів

Параметр	Лілія Гриневич	Тетяна Водолазська
Форми реалізації	Пілотні уроки SEE Learning; методичні блоки; інтеграція в навчальні програми	Курси професійного розвитку; інтерактив; супервізія
Проблематика	Готовність учителів; нормативна відповідність; масштабування	Інструменти підтримки, стійкість педагогів, методологія впровадження
Рекомендації	Розширити пілот; підвищення кваліфікації вчителів; забезпечити менторську підтримку	Формалізація програм СЕН; інституціоналізація супервізії; коучингова підтримка

Обидві дослідниці підтверджують ефективність СЕН і наголошують на потребі системного впровадження, яке включає і методичний підхід, і психологічну підтримку педагогів. Л. Гриневич більше зосереджена на реформах школи та державній політиці, тоді як Т. Водолазська – на безперервній професійній освіті викладачів. Ці роботи забезпечують цінний науково-практичний фундамент для подальшого розвитку СЕН у вітчизняній освітній системі.

Мета статті – проаналізувати місце і роль соціально-емоційного навчання в освітньому процесі університетів Великої Британії, обґрунтувати особливості реалізації його принципів в українських ЗВО.

Виклад основного матеріалу. У глобальному контексті соціально-емоційне навчання розглядається як засіб для досягнення гармонійного суспільства.

Міжнародні організації, такі як ЮНЕСКО та UNICEF, активно впроваджують програми, спрямовані на розвиток СЕН, розглядаючи його як базову компетенцію для сучасного світу.

Соціально-емоційне навчання також вважається способом сприяти соціальній справедливості, зменшуючи рівень агресії та покращуючи розуміння культурного різноманіття. Під соціально-емоційним навчанням розуміємо підхід до навчання, який зосереджується на розвитку навичок здобувачів освіти, що впливають на самосвідомість, уміння комунікувати, управляти емоціями, співпереживати собі й іншим та приймати зважені рішення [8].

Основні компетентності, які формує соціально-емоційне навчання [12]:

- самоусвідомлення – вміння розуміти та розпізнавати свої емоції, сильні та слабкі сторони, цінності та особисті якості, що важливо для формування позитивної самооцінки і здорової самоповаги особистості;

- саморегуляція – ця компетентність охоплює вміння керувати своїми емоціями та імпульсами, а також адаптуватися до змін, використовувати стратегії контролю стресу та прийомів управління емоціями, які допомагають людині залишатися врівноваженою;

- соціальна обізнаність – уміння розуміти почуття інших, проявляти емпатію та повагу до різноманітності. Це включає культурне розуміння та повагу до інших поглядів і звичок, що є важливим для соціально стабільного суспільства;

- навички побудови відносин навчають ефективно спілкуватися, співпрацювати в команді та розв'язувати конфлікти. Ця навичка важлива для навчання і роботи в групах, соціалізації особистості;

- відповідальне прийняття рішень: вибір того, як діяти чи реагувати на ситуацію відповідно до певних правил поведінки, як-от: етика, безпека, зважування наслідків і благополуччя інших, а також самого себе.

Реалізація СЕН у системі університетської освіти є важливим кроком для підтримки педагогів, розвитку навичок стійкості.

Це навчання сприяє професійному зростанню та уникненню професійного вигорання, зниженню рівня стресу та покращенню взаємодії з іншими.

СЕН у вищій освіті Великобританії часто інтерпретується через призму трансформативного навчання (Mezirow) [13], гуманістичної педагогіки (Rogers) [14], а також конструктивістського підходу до навчання. Дослідження Mahoney, Durlak & Weissberg (2018) [15] підкреслюють, що поєднання когнітивних та афективних компонентів навчання створює передумови для глибшого засвоєння знань та розвитку соціальної відповідальності.

Щодо практичної реалізації та освітньої інтервенції, то університети Великої Британії застосовують різні форми реалізації СЕН: від інтегрованих у навчальні дисципліни елементів (наприклад, рефлексивні есе, обговорення етичних дилем, групові проекти з акцентом на співпрацю) до окремих навчальних тренінгів і воркшопів.

Так, дослідження Healey et al. (2020) [16] демонструють, що навчальні курси, орієнтовані на розвиток емоційної грамотності студентів, сприяють підвищенню їхньої залученості, академічної успішності та почуття зв'язку з університетським середовищем.

Певним застереженням постає критика та виклики впровадження СЕН в освітній процес. Попри загальне позитивне сприйняття СЕН, низка авторів вказує на ризики формалізації та інструменталізації емоцій (Ecclestone & Hayes, 2009), а також на обмеження у підготовці викладачів до якісної реалізації соціально-емоційних компонентів у змісті дисциплін. Крім того, виклики постають у контексті оцінювання ефективності СЕН, особливо у міждисциплінарних програмах.

Дослідження вищої освіти Великої Британії показують, що впровадження СЕН у навчальні програми сприяє розвитку когнітивних навичок, підвищує мотивацію студентів та покращує взаємини між студентами та викладачами.

Наприклад, вивчення впливу СЕН у курсі мінералогії в університеті показало, що такі практики сприяють підвищенню академічних результатів та розвитку соціальної обізнаності студентів.

Інноваційні підходи до викладання у Великій Британії, такі як використання віртуальної реальності для розвитку емпатії та рольові ігри для моделювання майбутніх сценаріїв, демонструють ефективність СЕН у формуванні лідерських якостей та соціальної відповідальності студентів.

Інтеграція СЕН в університети Великої Британії є важливим кроком до формування компетентних, емоційно зрілих та соціально відповідальних фахівців. Це вимагає:

- розробки та впровадження курсів СЕН у навчальні програми;
- підготовки викладачів до використання СЕН у своїй практиці;
- створення підтримуючого освітнього середовища, яке сприяє розвитку емоційного інтелекту студентів.

Такий стратегічний підхід сприяє формуванню стійкої, саморефлексивної, комунікабельної та емоційно інтелігентної особистості студента. Впровадження компонентів СЕН в освітній процес допомагає не лише поліпшити академічні результати [17], а й підготувати студентів до викликів професійного та особистого життя [18].

Особливо важливим для здобувачів вищої освіти є розвиток 5 основних компетентностей: усвідомлення себе (емоційна грамотність, самооцінка, цілі); управління собою (стрес-менеджмент, самоконтроль, мотивація); соціальна обізнаність (емпатія, повага до різноманіття); навички взаємин (співпраця, активне слухання, вирішення конфліктів); прийняття відповідальних рішень (етика, аналіз наслідків, відповідальність) [9].

Впровадження технологій СЕН в освітній процес університетів Великої Британії підвищує академічну мотивацію студентів, покращує психоемоційний стан у періоди стресу (заліки, соціальні труднощі) [19], розвиває м'які навички (soft skills), які високо цінуються роботодавцями,

формує громадянську відповідальність та здатність до емпатійного лідерства [20].

Інтегрується СЕН в освітній процес університетів за такими напрямками:

У навчальних дисциплінах: включення кейсів, обговорень, рольових ігор, що розвивають емпатію, критичне мислення, навички комунікації; вивчення тем психоемоційного добробуту, культурного розмаїття, гендерної рівності; використання методик рефлексії після кожної теми (журнали, есе, міні-інтерв'ю).

У викладанні: створення психологічно безпечного простору у групі; використання підтримувальної та ненасильницької комунікації; заохочення студентів до самовираження, активної участі та зворотного зв'язку.

У позааудиторній діяльності: організація волонтерських проєктів, менторських програм, тімбілдингів; проведення тренінгів з емоційного інтелекту, ненасильницького спілкування, профілактики вигорання.

З цією метою використовуються різні інструменти і практики СЕН: Метод «Колесо емоцій» Роберта Плутчика – для розпізнавання почуттів.

Щотижневі «5 хвилин емоцій» на парах – короткі практики самоусвідомлення.

Картки цінностей – як інструмент групової динаміки.

Онлайн-платформи типу MoodMeter, Daylio – для ведення емоційного щоденника.

Розвиток усвідомлення себе у студентів – це основа їх професійного становлення.

Така рефлексивна здатність формує внутрішню мотивацію до викладання, допомагає краще зрозуміти власні цінності, стиль взаємодії з учнями, і сприяє професійній самореалізації.

Усвідомлення себе передбачає здатність розуміти свою професійну ідентичність; усвідомлювати свої сильні та слабкі сторони як фахівця; визначати свої цілі й пріоритети; рефлексувати над освітньою діяльністю; бачити себе як частину освітнього простору й суспільства.

Практичними підходами до формування самоусвідомлення є:

1. Рефлексивні практики: щоденники практики, де студенти записують свої думки, емоції, виклики під час практики; рефлексивні есе (аналіз власного досвіду або моделі ідеального фахівця); метафоричні техніки “Я – майстер як... (садівник, диригент, компас)” – для усвідомлення власної ролі.

2. Портфоліо студента містить матеріали про навчання, практику, досягнення, фідбек, саморефлексію, допомагає відслідковувати власну професійну траєкторію.

3. Проектно-дослідницька діяльність. Дослідження тем “Моє покликання”, “Ідеальний працівник ХХІ століття”. Проведення соціальних ініціатив, майстер-класів, відкритих занять.

4. Психолого-педагогічні тренінги на теми: “Професійна ідентичність”, “Емоційний інтелект”, “Стратегії самопізнання”, використання арт-терапевтичних методик, ігор, кейсів.

5. Наставництво: співпраця з досвідченими викладачами, які супроводжують професійне зростання студента. Спільна рефлексія після уроків або практичних ситуацій. У 2017 році була прийнята Цифрова стратегія Великої Британії 2017 (UK Digital Strategy 2017) спрямована на розвиток цифрової конкурентоспроможної економіки країни, яка потребує відповідно підготовлених спеціалістів у різних сферах [21]. Тому цифрове навчання фахівців вдало поєднується із соціально-емоційним, а цифрові технології виступають одним із засобів СЕН.

Висновки. Результатами інтеграції СЕН у освітній процес університетів Великої Британії у сфері розвитку усвідомлення себе виступають професійна впевненість, мотивація до самоосвіти, стійкість до професійного вигорання, розуміння власної ролі в житті, орієнтація на цінності гуманного суспільства.

Актуальними залишаються питання інституціональної підтримки, розробки системних стратегій інтеграції СЕН у навчальні плани, а також вивчення довготривалого впливу таких підходів на професійне становлення студентів. Подальші дослідження можуть зосередитися на порівняльному аналізі міждисциплінарного впровадження СЕН, культурних відмінностей у його сприйнятті та ролі цифрових технологій у розвитку емоційного інтелекту в умовах онлайн-освіти в Україні в умовах воєнного стану.

Література:

1. CASEL. (2020). *What is SEL?* Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. Retrieved from <https://casel.org/what-is-sel/> [in English]
2. Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82(1), 405–432. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x> [in English]
3. Office for Students. (2021). *Student mental health: The role of universities in supporting mental wellbeing*. Retrieved from <https://www.officeforstudents.org.uk/> [in English]
4. Yorke, M., & Thomas, L. (2022). Enhancing the student experience through social and emotional learning: Lessons from UK higher education. *Journal of Further and Higher Education*, 46(6), 781–794. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2021.1985982> [in English]
5. Гриневич, Л., Дрожжина, Т., Глоба, О., & Калашнікова, С. (2021). Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання в рамках реформи «Нова українська школа»/за заг. ред.: Л. Гриневич, С. Калашнікової. Київ : Шкільний світ/ 312 с. [in Ukr]

6. Елькін О. Б. (2023). Соціально-емоційне навчання як затребувана практика формування м'яких навичок учнівства: сучасні виклики та досвід України. *Соціальна робота та соціальна освіта*. No 1 (10). С. 42–56. URL: <http://srso.udpu.edu.ua/article/view/281654> [in Ukrainian]
7. Панченко В. В. (2023). Соціально-емоційне навчання як сучасна педагогічна парадигма у вищій освіті. *Теорія і методика професійної освіти*. Вип. 65, т. 2. С. 91–94. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/65/part_2/19.pdf [in Ukrainian]
8. Дужик Н. (2020). Соціально-емоційне навчання в системі сучасних педагогічних знань. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 27, т. 2, С. 186–192. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/27_2020/part_2/30.pdf [in Ukrainian]
9. Водолазська, Т. В. (2024). Соціально-емоційне навчання в системі неперервної освіти. *Імідж сучасного педагога*, (6), С. 68–71. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-6\(219\)-68-71](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-6(219)-68-71) [in Ukrainian]
10. Холковська І.Л., Волошина О.В., Губіна С.І. (2019). Основи педагогічної майстерності: навчальний посібник. Вінниця. 270 с. [in Ukrainian]
11. Губіна С.І. (2024). Формування емоційного інтелекту майбутніх учителів в умовах дистанційного навчання. *Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ та управління*: матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (20-21 листопада 2024 року, КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»). Суми/Вінниця: НІКО / КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти», С.42-45. <https://isp.pano.pl.ua/article/view/314623/306686> [in Ukrainian]
12. Fundamentals of SEL. CASEL : web-site. URL: <https://casel.org/fundamentals-of-sel/> [in English]
13. Mezirow, J. (1997). Transformative learning: Theory to practice. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 1997(74), 5–12. <https://doi.org/10.1002/ace.7401> [in English]
14. Rogers, C. R. (1969). *Freedom to learn: A view of what education might become*. Merrill. [in English]
15. Mahoney, J. L., Durlak, J. A., & Weissberg, R. P. (2018). An update on social and emotional learning outcome research. *Phi Delta Kappan*, 100(4), 18–23. <https://doi.org/10.1177/0031721718815668> [in English]
16. Healey, M., Flint, A., & Harrington, K. (2020). *Students as partners in learning and teaching in higher education: Theoretical and practical issues*. *International Journal for Students as Partners*, 4(1), 16–33. <https://doi.org/10.15173/ijsap.v4i1.3953> [in English]
17. Губіна С. І. (2018). Основи педагогічних вимірювань і моніторингу якості освіти: методичні рекомендації. Вінниця. 64 с. [in Ukrainian]
18. Oliinyk T., Mishchenko O., Ievliev O., Saveliev D., Hubina S. (2023). Inclusive education in Ukraine: conditions of implementation and challenges. *Cadernos de Educação, Tecnologia e Sociedade*. Vol. 16. No. se2. P. 50-62. URL: <https://www.brajets.com/index.php/brajets/article/view/1286> [in English]
19. Цуприк С. І. (2011). Підготовка студентів вищих педагогічних навчальних закладів до формування здорового способу життя у вихованців літніх оздоровчих таборів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. № 35. С. 161-165. [in Ukrainian]
20. Hubina S. (2017). Teaching activities self-regulation by means of art therapy. *Science and Education*. № 11, P.114-119. <http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2017-11-doc/2017-11-st15> [in English]

21. Губіна С.І. (2024). Цифрові інструменти для професійної діяльності вчителя Великої Британії. *Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (12 листопада 2024). Вип. 93. С.17-19. <http://www.konferenciaonline.org.ua/ua/article/id-1938/> [in Ukrainian]

References:

1. CASEL. (2020). *What is SEL?* Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. Retrieved from <https://casel.org/what-is-sel/> [in English]
2. Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82(1), 405–432. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x> [in English]
3. Office for Students. (2021). *Student mental health: The role of universities in supporting mental wellbeing*. Retrieved from <https://www.officeforstudents.org.uk/> [in English]
4. Yorke, M., & Thomas, L. (2022). Enhancing the student experience through social and emotional learning: Lessons from UK higher education. *Journal of Further and Higher Education*, 46(6), 781–794. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2021.1985982> [in English]
5. Hrynevych, L., Drozhzhyna, T., Hloba, O., & Kalashnikova, S. (2021). *Mozhlyvosti dlia realizatsii sotsialno-emotsiinoho navchannia v ramkakh reformy «Nova ukrainska shkola» [Opportunities for implementing socio-emotional learning within the framework of the “New Ukrainian School” reform]*/ L. Hrynevych, S. Kalashnikovoi (Ed.). Kyiv : Shkilnyi svit [in Ukrainian]
6. Elkin O. B. (2023). *Sotsialno-emotsiine navchannia yak zatrebuвана praktyka formuvannia miaklykh navychok uchnivstva: suchasni vyklyky ta dosvid Ukrainy [Social-emotional learning as a sought-after practice for developing soft skills in students: current challenges and experience in Ukraine]*. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita - Social work and social education*. No 1 (10). S. 42–56. URL: <http://srso.udpu.edu.ua/article/view/281654> [in Ukrainian]
7. Panchenko V. V. (2023). *Sotsialno-emotsiine navchannia yak suchasna pedahohichna paradyhma u vyshchii osviti [Social-emotional learning as a modern pedagogical paradigm in higher education]*. *Teoriia i metodyka profesiinnoi osvity - Theory and methodology of vocational education*. Vyp. 65. S. 91–94. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/65/part_2/19.pdf [in Ukrainian]
8. Duzhyk N. (2020). *Sotsialno-emotsiine navchannia v systemi suchasnykh pedahohichnykh znan [Social-emotional learning in the system of modern pedagogical knowledge]*. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk - Current issues in the humanities*. Vyp. 27. S. 186–192. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/27_2020/part_2/30.pdf [in Ukrainian]
9. Vodolazska, T. V. (2024). *Sotsialno-emotsiine navchannia v systemi neperervnoi osvity [Social-emotional learning in the continuing education system]*. *Imidzh suchasnoho pedahoha - The image of a modern teacher..*(6), S. 68–71 URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-6\(219\)-68-71](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-6(219)-68-71) [in Ukrainian]
10. Kholkovska I.L., Voloshyna O.V., Hubina S.I. (2019). *Osnovy pedahohichnoi maisternosti [Fundamentals of pedagogical skills]*. Vinnytsia [in Ukrainian]
11. Hubina S.I. (2024). *Formuvannia emotsiinoho intelektu maibutnykh uchyteliv v umovakh dystantsiinoho navchannia [Formation of emotional intelligence of future teachers in distance learning conditions]*. Proceedings from MIIM '24: *Elektronni informatsiini*

resursy: stvorennia, vykorystannia, dostup ta upravlinnia: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii - *Electronic information resources: creation, use, access and management: materials of the international scientific and practical Internet conference*. Sumy/Vinnytsia: NIKO / KZVO «Vinnytska akademiia bezperervnoi osvity»/ (pp.42-45). <https://isp.pano.pl.ua/article/view/314623/306686> [in Ukrainian]

12. Fundamentals of SEL. CASEL : web-site. URL: <https://casel.org/fundamentals-of-sel/> [in English]

13. Mezirow, J. (1997). Transformative learning: Theory to practice. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 1997(74), 5–12. <https://doi.org/10.1002/ace.7401> [in English]

14. Rogers, C. R. (1969). *Freedom to learn: A view of what education might become*. Merrill. [in English]

15. Mahoney, J. L., Durlak, J. A., & Weissberg, R. P. (2018). An update on social and emotional learning outcome research. *Phi Delta Kappan*, 100(4), 18–23. <https://doi.org/10.1177/0031721718815668> [in English]

16. Healey, M., Flint, A., & Harrington, K. (2020). *Students as partners in learning and teaching in higher education: Theoretical and practical issues*. *International Journal for Students as Partners*, 4(1), 16–33. <https://doi.org/10.15173/ijsp.v4i1.3953> [in English]

17. Hubina S. I. (2018). Osnovy pedahohichnykh vymiriuvan i monitorynhyu yakosti osvity [Fundamentals of pedagogical measurements and monitoring of educational quality]. Vinnytsia [in Ukrainian]

18. Oliinyk T., Mishchenko O., Ievliev O., Saveliev D., Hubina S. (2023). Inclusive education in Ukraine: conditions of implementation and challenges. *Cadernos de Educação, Tecnologia e Sociedade*. Vol. 16. No. se2. P. 50-62. URL: <https://www.brajets.com/index.php/brajets/article/view/1286> [in English]

19. Tsupryk S. I. (2011). Pidhotovka studentiv vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv do formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia u vykhovantsiv litnikh ozdorovchykh taboriv [Preparing students of higher pedagogical educational institutions to form a healthy lifestyle among students of summer health camps]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriya: pedahohika i psykholohiia - Scientific notes of the Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University. Series: Pedagogy and Psychology*. 35. S.161-165. [in Ukrainian]

20. Hubina S. (2017). Teaching activities self-regulation by means of art therapy. *Science and Education*. № 11, P.114-119. <http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2017-11-doc/2017-11-st15> [in English]

21. Hubina S.I. (2024). Tsyfrovi instrumenty dlia profesiinoi diialnosti vchytelia Velykoi Brytanii [Digital tools for the professional activities of a teacher in the UK]. *Informatsiine suspilstvo: tekhnolohichni, ekonomichni ta tekhnichni aspekty stanovlennia: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii - Information society: technological, economic and technical aspects of formation: materials of the international scientific and practical Internet conference*. Vyp. 93. (pp. 17-19). <http://www.konferenciaonline.org.ua/ua/article/id-1938/> [in Ukrainian]